

פרשת מסעי – אמצעי ומטרה / הרב טוביה ליפשיץ

פרשתנו מסיימת את חומש הפקודים, חומש במדבר. שמה של הפרשה – "מסעי" מייצג חלק משמעותי מהפרטים המתוארים בחומש במדבר. אלו שנות הנדודים של עם ישראל מאז יציאתו ממצרים ועד להגעתו לארץ המובטחת. במהלך השנים נע העם ממסע למסע, ממקום למקום. לעולם נקראת פרשה זו באחת משבתות "בין המצרים" ודורשי רשומות מצאו רמז לדבר, כך בשל"ה הקדוש:

"ועוד תתבונן ותראה ענין נפלא זה – הנה 'דבר בעיתו מה טוב', ואנחנו רואים שהפרשיות שהם תמיד בשבתות ד'בין המצרים', דהיינו מטות מסעי ודברים, שבהם מוזכר ניצוח ישראל להאומות וחילוק הארץ, והוא ההיפך מעת רעה שבאותן הימים! ולפעמים גם כן פרשת פנחס בהתחלת ה'מצרים' ועם כל מועדי ה'!

אלא הענין הוא כמו שהזכרנו שהצומות יתהפכו למועדים, והגלות גורם קיום הארץ לעתיד, ובמקום חודשיכם ומועדיכם שנאה נפשי, יתהפך מאבל ליום טוב...

לעתיד, תחזור העטרה לאחר הגליות והמסעות מוצאיהם למסעיהם אלה מסעיהם למוצאיהם, כמו שיתבאר לקמן. על כן אחר המסעות מוזכר חלוקת הארץ, ואחר כך יקויים הכתוב בפרשת דברים (דברים א', י"א) 'יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דיבר לכם' בלי קיצבה לברכותינו ואז יהיה תשעה באב מועד גדול." (תענית, תורה אור, ג')

בעקבות הדברים הללו הפליג המגיד מקו'ניץ בספרו "עבודת ישראל" במעלת פרשת מסעי בימים אלו: "...והנה פרשה זו נקראת תמיד 'בין המצרים' שהם נחשבים כ"א יום, כמו שפירש רש"י. וכ"א יום וכ"א לילות הם מ"ב, כנגד מ"ב מסעות שצריך לעבור 'בין המצרים' בכמה מסעות, לתכן הכל ולעבוד את ה'. הגם שהזמן גרמא להיות עצב ונאנח על חורבן בית ה', עם כל זה יש לחזק עצמו ולטהר לבבו ולעבוד ה' בתורה ותפילה בשמחה, בפרט בשעת אמירת שירות ותשבחות... וכבר הקדים לנו אדמו"ר ז"ל הנ"ל רמז בפסוק (איכה א', ג') 'כל רודפיה – השיגה בין המצרים', דהיינו כל מי שרודף להמליך את הבורא, יוכל להשיג יותר דוקא בימים אלו בין המצרים. למשל כי כשהשר יושב בביתו או אימתו מוטלת, אשר לא כל איש ואיש יכול לבוא פנימה. משא"כ אם השר עובר בשווקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו, אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שוועת כל הקוראים בשמו. וכן הנמשל, לדעת כי בזמן הזה כי 'כציפור נודדת מקינה' וגו' (משלי כ"ז), לכן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב לכל אדם אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם, עכ"ל.

ועיקר הענין להתחזק ולאמץ את לבבנו בעיתים הללו, לבלתי יפול ברשת ההתרשלות מעבוד ה' חלילה. ואפילו בתשעה באב, שהוא חושך למראה עין, הגם שיש לבכות במר נפש על כל אשר מצאתנו ביום ההוא, מכל מקום יש לשמח לב המלך בשמחה העתידה, שבו יולד מנחם ויגאלנו במהרה, וישמח ה' במעשיו והיתה לו המלוכה כימי קדם." (פרשת מסעי)

בתחילת הפרשה מופיעים בפסוק אחד, כפל מושגים בהיפוך. בודאי שלא במקרה כך כתובים הדברים בתורה:

"וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם" (ל"ג, ב')

רש"י הסביר שגם ברשימת המסעות, הטכנית לכאורה, ניתן לראות את חסדיו של מקום וביאר את היחס בין שנות הנדודים למקומות שבהם ישבו.

מהו פשר הכפילות של מוצא ומסע וחוזר חלילה?

מבאר ה"ספורנו" על אתר, שלא כל המקומות שווים בערכם. לעיתים יוצאים ממקום טוב למקום פחות טוב – מוצאיהם למסעיהם. ולעומת זאת, מסעיהם למוצאיהם, נוסעים למקום טוב יותר מן המקום שבו היו עד עכשיו. מתבאר מדבריו שמוצא הוא מקום טוב, אלא שלעיתים יוצאים ממנו ולעיתים הולכים אליו. למרות הקושי הקיים בדבר כגון זה, שהרי מי רוצה לצאת ממקום טוב לעבר הבלתי ידוע, לא נמנעו בנ"י מלקיים את צו ד', זוהי הנקודה שהתורה מדגישה בהיפוך.

הרש"ר הירש בפרושו לתורה מסביר את אי הזהות בכפילות, כבעלת משמעות מיוחדת.

ישנן שתי נקודות התבוננות, בנקודת ההתבוננות של הקב"ה "מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם", כאשר הקב"ה הורה להם לצאת ממקום חניתם הוא התכוון ששיגו מטרה, וריבוננו של עולם חיפש להם מקום חדש שבו יהיו מסוגלים להשיג את אותה תכלית. כל מסע יש בו התקדמות, יש בו שינוי ממה שהיה קודם לכן, המסע הוא התכלית של המוצא, ולכן בתחילת הפסוק "מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם".

בנקודת ההתבוננות של בנ"י, הם לא היו מרצים במקום שבו היו. אצלם היציאה היא תכלית, העיקר לעזוב כאן. הנסיעה היא על מנת לצאת מהמקום שבו אנו נמצאים ולכן "מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם", בסופו של הפסוק.

עיקר עניינו של האדם להיות "מהלך" להתקדם, להשתפר ולהשתנות. תמיד עליו ללכת ממסע למסע, ממדרגה אחת אל מדרגה אחרת. לא תמיד יודעים אנו בבירור לחלק בין האמצעי למטרה, האם מוצאיהם או מסעיהם.

ימי בין המצרים מעוררים אותנו בצורה פנימית יותר, לענייני המקדש ובקורבנות. גם במסגרת זו, יש אמצעי ומטרה. כל העבודה מסביב לבית המקדש כולה אמצעי למטרה הגדולה "וַיִּשְׁכְּנֵנִי בְּתוֹכָם". כאשר המטרה ברורה – שכינה, מוטלת משימה על כל אחד ואחד מאיתנו לפעול ולהשתדל בחיי השגרה שלנו לקרב את השכינה. בהארת פנים, בגמילות חסדים, בתלמוד תורה, בתפילה ועוד. ריבוננו של עולם משתוקק להחזיר שכינתו לציון, לסיים את מסע גלות השכינה. נתאמץ אנו במסע שלנו להיום ראויים, ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים.